

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/48/2021
Identifikačné číslo spisu:	2118205952
Dátum vydania rozhodnutia:	29.03.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:2118205952.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanému V. A., bytom v Y., E., o zaplatenie 4.472,86 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trnave pod sp. zn. 20Csp/56/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 30. júna 2020 sp. zn. 9Co/258/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 30. júna 2020 sp. zn. 9Co/258/2019 spolu s rozsudkom Okresného súdu Trnava z 9. októbra 2019 č.k. 20Csp/56/2018-73 v časti, v ktorej žalobu zamietol a vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Trnava na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnave (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. októbra 2019 č.k. 20Csp/56/2018-73 výrokom I. zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 4.472,86 €, úrok vo výške 126,06 €, úrok z omeškania vo výške 4,11 € a úroky z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 4.472,86 € od 19. júna 2018 do zaplatenia a zo sumy 126,06 € od 19. júna 2018 do zaplatenia, poistné v sume 3,70 €, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku; výrokom II. vo zvyšnej časti žalobu zamietol; výrokom III. žalobkyni priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na základe vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalobkyňa a žalovaný uzatvorili 5. januára 2017 zmluvu o úvere, na základe ktorej žalobkyňa žalovanému poskytla úver v sume 5.000,- € s úrokovou sadzbou vo výške 9,9 % ročne, poplatkom za poskytnutie úveru 250,- €, úver mal byť splácaný v mesačných splátkach v počte 96 vždy k 15-temu dňu v mesiaci vo výške 75,56 €, prvá splátka bola splatná 16. januára 2017, konečná splatnosť 16. decembra 2024, výška RPMN 12,19 %, priemerná RPMN 13,89 %, celková čiastka 7.503,76 €. V zmluve bolo dojednané poistné - súbor A poistenia, poplatok za poistenie schopnosti splácať úver 1,85 € mesačne vždy ku 15. dňu v mesiaci, počet úhrad poplatku 96. Súd prvej inštancie mal z predložených listinných dôkazov preukázaný skutkový stav tvrdený žalobkyňou, preto uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 4.472,86 €, ktorá predstavuje nezaplatenú sumu poskytnutého úveru (poskytnutá suma úveru 5.000,- € mínus splátky istiny v sume 527,14 €), sumu 126,06 €, ktorá predstavuje vyčíslený zmluvný úrok 9,90 % ročne po vyhlásení predčasnej splatnosti 18. júna 2018 a sumu 3,70 € ako nezaplatené poplatky za poistenie. Nakoľko žalovaný nezaplatil dlžnú sumu žalobkyni v lehote splatnosti, dostal sa do omeškania

dňom nasledujúcim po splatnosti jednotlivých splátok, preto súd žalobkyni priznal úrok z omeškania vyčíslený k 18. júnu 2018 sumou 4,11 € a následne od 19. júna 2018 z dlžnej sumy istiny a dlžnej sumy zmluvného úroku, pričom vychádzal zo základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky, ktorá v období od 16. marca 2016 je 0,00 %. Súd prvej inštancie nevyhovel žalobe v celom rozsahu, a to v nároku na zaplatenie úroku 9,90% ročne z nezaplatennej istiny 4.472,86 € od 19. júna 2018 do zaplatenia, t.j. za obdobie po zosplatnení, a v tejto časti žalobu ako nedôvodnú zamietol, keď vyhlásením predčasnej splatnosti úveru nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 30. júna 2020 sp. zn. 9Co/258/2019 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výroku, ktorým vo zvyšnej časti žalobu zamietol a vo výroku o trovách konania a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uviedol, že si je vedomý, že súdna prax v otázke nároku na úroky z úveru za čas po jeho predčasnom zosplatnení nie je jednotná, o čom svedčia i žalobkyňou v odvolaní poukázané rozhodnutia krajských súdov, avšak v tejto otázke sa odvolací súd prikláňa k názoru, že veriteľovi patria úroky z úveru len na čas do splatnosti dlhu, následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť iba úroky z omeškania. Konštatoval, že v danom prípade si strany v zmluve dojednali zmluvný úrok ako fixný do doby splatnosti úveru. Konečná splatnosť úveru bola v zmluve dohodnutá, žalobkyňa však v zmysle zmluvných dojednaní pristúpila k zosplatneniu celého úveru skôr. Podľa odvolacieho súdu je nesporné, že úverový vzťah spočíva v poskytnutí peňažných prostriedkov a do vrátenia poskytnutých prostriedkov má dlžník platiť úroky. Účastníci úveru si pritom nemusia dohodnúť čas, na ktorý sa úver poskytuje. V takom prípade vzniká právo na úroky až do vrátenia poskytnutých peňažných prostriedkov. Pokiaľ si však účastníci úveru dohodnú úverové obdobie a dlžník poskytnuté peňažné prostriedky do dohodnutej doby nevrátil, prichádzajú do úvahy za obdobie od splatnosti úveru úroky z omeškania. Odvolací súd dodal, že pri poskytnutí úveru si zmluvné strany dojednávajú ako úroky, tak aj lehotu na vrátenie poskytnutých finančných prostriedkov. Zákon teda umožňuje veriteľovi na určitú dobu (do splatnosti) podľa jeho predstáv poskytnúť úver a vypýtať si za to dohodnuté úroky. Od začiatku prirodzene sledujú úroky dohodnutú dobu poskytnutia peňažných prostriedkov, ktorej koniec završuje tzv. splatnosť úveru. Zo zákonom stanovených dôvodov (napr. nesplácanie úveru) má veriteľ právo splatnosť skrátiť. Niet zákonného kogentného pravidla, podľa ktorého by dlžník mal povinnosť zo zákona platiť po splatnosti úveru (po ukončení zmluvného úverového vzťahu) úroky popri úrokoch z omeškania. Ak úver nie je po splatnosti splatený, zákon priznáva veriteľovi za zadržiavanie jeho peňažných prostriedkov sankcie, či už zákonné (úroky z omeškania s kogentne stanoveným limitom) alebo zmluvné (napr. zmluvná pokuta). Splácanie úveru v splátkach na strane veriteľa má za následok absenciu požičanej sumy istiny, ktorá sa iba postupne (v splátkach) vracia a spláca a za tento stav nedostatku a úverovania patrí veriteľovi úrok. Po nadobudnutí splatnosti úveru (či už celého alebo jednotlivých splátok) veriteľovi vzniká nárok na vrátenie požičanej sumy, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu splatnosti úveru (alebo jeho časti). Ak teda podľa odvolacieho súdu nastal stav, kedy dlžník už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba (pretože tieto už nie sú splatné) a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov dlžníkom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, kedy by bol dlžník vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu dlžník na výzvu nevrátil. Odvolací súd konštatoval, že k predčasnému zosplatneniu úveru spotrebiteľa došlo výlučne konaním veriteľa a bol to veriteľ, ktorý v súvislosti so zmenou v obsahu záväzku určil aj nový režim ďalšieho plnenia záväzku svojím jednostranným adresným právnym úkonom. Pri vyvolaní stavu predčasnosti splatenia úveru tak vzniká veriteľovi nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru vrátane úrokov kapitalizovaných podľa splatenia úveru. Pokiaľ teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul zadržiavať peňažné prostriedky u seba a tieto naďalej legitímne užívať, nie je potom ani dôvod na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne

za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu potvrdzujúceho výroku o zamietnutí žaloby v časti nároku na zmluvný úrok po zosplatnení podala žalobkyňa (ďalej dovolanie s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení dlhu úkonom veriteľa. Mala za to, že sudy nižších inštancií nesprávne ustálili, že po zosplatnení úveru veriteľovi už neprislúcha nárok na odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky. V tejto súvislosti poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu (sp. zn. 5Cdo/42/2020, 3Cdo/113/2019, 7Cdo/111/2019, 1Cdo/94/2019, 1Cdo/208/2019, 6Cdo/193/2018), v zmysle ktorej v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí. Vzhľadom na odklon od tejto rozhodovacej praxe navrhla rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Podľa názoru žalobkyne je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

10. V prejednávanej veci žalobkyňa odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci dovolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

11. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty)

publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12. Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 9.) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/42/2020 (a ďalšími naň nadväzujúcimi rozhodnutiami, napr. sp. zn. 2Cdo/115/2019, 2Cdo/83/2020, 3Cdo/1/2020, 3Cdo/35/2020, 5Cdo/46/2020, 6Cdo/56/2020, 7Cdo/186/2020, 8Cdo/135/2020, 9Cdo/24/2020), v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

13. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/42/2020 po poukaze na nesúlad v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru v rozhodovacej praxi odvolacích súdov konštatoval, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

13.1. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednanja, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

13.2. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

13.3. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednanja, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

13.4. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednanja nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

13.5. Dovolací súd tak v tomto rozhodnutí uzavrel, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

14. Vec prejednávajúci senát považuje aj v predmetnom spore vyššie vyslovený záver najvyššieho súdu za prijateľný. Ak konajúce súdy založili svoje rozhodnutia v tejto otázke na inom právnom názore, podľa ktorého úroky z úveru po vyhlásení jeho predčasnej splatnosti prináležia veriteľovi len za čas do splatnosti dlhu (následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť len úroky z omeškania), treba mať za to, že ich rozhodnutia spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky žalobkyne, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP). Nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým vo zvyšku žalobu zamietol v časti zmluvného úroku (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.